

ঢাকা বিশ্ববিদ্যালয় বার্তা

২৯ বর্ষ ২০ তম সংখ্যা

১৬ কার্তিক ১৪২২, ৩১ অক্টোবর ২০১৫

'আমাদের ইতিহাসে বঙ্গবন্ধু' শীর্ষক বিশেষ বক্তৃতা

ঢাকা বিশ্ববিদ্যালয়ে উচ্চতর মানববিদ্যা পরবেশণা কেন্দ্রের উদ্বোধন গত ১১ অক্টোবর ২০১৫ আবির সি মজুমদার আর্টস অডিটোরিয়ামে এক বিশেষ বক্তৃতা অনুষ্ঠিত হয়। কেন্দ্রের পরিচালক অধ্যাপক কাজলা বেগোপাণ্ডায়ের সঞ্চালনার এবং প্রধান অতিথি হিসাবে উপস্থিত ছিলেন প্রে-ভাইস ঢাকাবিলে পিপা (শিক্ষা) অধ্যাপক ড. নাসুরীন আহমেদ এবং বিশেষ অতিথি ছিলেন কলা অনুষদের ডিম অধ্যাপক ড. মো. আব্দুল্লাহ জামান।

অনুষ্ঠানে 'আমাদের ইতিহাসে বঙ্গবন্ধু' শীর্ষক বক্তৃতায় বাংলাদেশের বিশিষ্ট বুদ্ধিজীবী ও রাজশাহী বিশ্ববিদ্যালয়ের অন্যন্তি ভিত্তিতে সাকে অধ্যাপক সন্মতিমান সাহেব বলেন, বাংলাদেশের এই রাষ্ট্রের সপ্ত-স্থানা, তাৰ গৱ. নিম্নণ এবং বাজাল পরিয়কে একক মহিমায় সংহত কৰাৰ ক্ষেত্ৰে বঙ্গবন্ধু তুমিকাকে সামৰণিকভাৱে বুৰাবে হৈল সবাৰ আলো এই ভ-বৰ্ষেৰ মানব-ইতিহাসেৰ ধাৰাবাহিক বিকাশেৰ দিকে নজৰ দিতে হৈবে।

কেন্দ্রের সভাপতি অধ্যাপক ড. সৈয়দ মনজুরুল ইসলাম সভাপতিৰ বক্তৃত্বে জামান, তিনি বঙ্গবন্ধুৰ ৭ মাস একাধিক বাধাবেৰ সময় ওই সামৰণে উপস্থিত হয়ে দোভাস্য হিসেবে প্রধান রেজিও সামৰণিক সভা কাজ কৰেন। অনুষদেৰ জন্য বঙ্গবন্ধুৰ বক্তৃত্বেৰ প্রতিষ্ঠি শব্দ স্পষ্টভাৱে তাকে প্রেরণ হৈছিল। 'জয় বালো' বলে বঙ্গবন্ধু তাম্মতা

দুর্যোগ বিষয়ে সচেতনতা ও সতর্কতার বিকল্প নেই - উপাচার্য

তাবৎজীৱৰ পৰিৱেশ গত ১৫ অক্টোবৰ ২০১৫ ঢাকা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ শোক পদসমূহ হৈয়েছে। ১৯৮৫ সালৰ ১৫ অক্টোবৰ রাতে জগন্মাখ হলে সংঘটিত মহাকাঙ দুর্ঘটনায় নিষেত ছাত্ৰ, কাছারী ও অতিথিদেৱ স্মৃতিবন্ধন প্রতি শুক্র নিবেদনেৰ জন্য প্রতি বছৰ দিবসমি পদসমূহ কৰা হৈ।

এ উপলক্ষে সকল ৬:০০টাৰ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ সকল হল ও প্ৰধান প্ৰধান ভৱন কামো পতাকা উতোলন প্ৰথমে অনুষ্ঠানৰ পথৰে পতাকাৰ কাজ কৰেন। অনুষদেৰ জন্য বঙ্গবন্ধুৰ বক্তৃত্বে প্ৰতিষ্ঠি শব্দ স্পষ্টভাৱে তাকে প্ৰেরণ হৈছিল।

অপৰাজেয়ৰ বালোৰ পদসমূহ থেকে শোক মিহি সহজে হাত-শিক্ষক-কৰ্মকাণ্ডৰ কাছারীৰ জয়ন্মাখ হল স্মৃতিসৌধে গিয়ে অকাঙ্গলি, পুস্তকৰ অৰ্পণ ও মীৰাতাৰ পামান কৰেন। পৰে জয়ন্মাখ হল অক্টোবৰ স্মৃতিবন্ধন প্রতি শুক্র নিবেদনেৰ জন্য প্রতি বছৰ কৰক এক আলোচনা সভা অনুষ্ঠিত হৈ।

আলোচনায় অক্ষেছাহণ কৰেন প্ৰো-প্ৰিচাৰ্চা (প্ৰশাসন) অধ্যাপক ড. শফিউল আলী, কামাল উদ্দীন, ঢাকা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ শিক্ষক সমিতিৰ সভাপতি অধ্যাপক ফরিদ উলুম আহমেদ ও সামৰণ সম্পাদক অধ্যাপক ড. এস এম আরোফিন সিদ্ধিকেৰ নেতৃত্বে সকল ৭:৩০টাৰ

'মাস্টার অব প্ৰফেশনাল ব্যাংকিং' কোৰ্সেৰ উদ্বোধন

ঢাকা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ বার্তাকিং এভ ইন্সুৱেল বিভাগে "মাস্টার অব প্ৰফেশনাল ব্যাংকিং" কোৰ্সেৰ উদ্বোধনী অনুষ্ঠান গত ১৮ অক্টোবৰ ২০১৫ নবাৰ নওগানে আলী চৌধুৱী সিনেট ভৱনে অনুষ্ঠিত হৈয়েছে। অনুষ্ঠানে প্ৰধান অতিথি হিসাবে উপস্থিত প্ৰে-ভাইস ঢাকা অধ্যাপক ড. আ ম স আরোফিন সিদ্ধিক এই কোৰ্সেৰ আনুষ্ঠানিক উদ্বোধন কৰেন। এ সময়ৰ সমান্বিত অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন বাজালদেশ ব্যাংকৰ গভৰ্ণৰ ড. আতিউৰ রহমান।

ব্যাংকিং এভ ইন্সুৱেল বিভাগেৰ ঢেয়াৰ্যমান এবং বিভাগেস স্টাডিজ অনুষ্ঠানৰ ডিন অধ্যাপক শিবলী কৰ্মসূচীৰ ইসলামৰে সভাপতিৰে অনুষ্ঠিত এত অতিথি হিসাবে বৰ্তব্য রাখেন বিশ্ববিদ্যালয়ৰ কোৰ্যাবৰ্ক অধ্যাপক ড. মো. কামাল উদ্দীন, এমিলিওৰ সেলস হেলিভাৰি বিভাগৰেৰ প্ৰধান চিতাৰ্জ স্টেটার্ন, সাউথ ইস্ট বাংকেৰ ব্যাঙ্কাস্পন প্ৰিচালক মো. মুকুল আমিন।

অনুষ্ঠানেৰ শুভৰাত্ৰে এশিয়া-প্যাসিফিক অঞ্চলৰ 'শ্ৰেষ্ঠ সেন্ট্ৰাল ব্যাংক'ৰ গভৰ্ণৰ ২০১৫ লাৰ কৰায় আমৰিকাৰ একাধিক ব্যাংকৰ গভৰ্ণৰ ড. আতিউৰ রহমানক ঢাকা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ক্ষেত্ৰে উপস্থিত হৈলেন এবং মেদন ব্যাঙ্কাস্পন প্ৰিচালক মো. মুকুল আমিন।

অনুষ্ঠানেৰ শুভৰাত্ৰে একাধিক কামাল, ঢাকা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধ্যাপক ড. আলী কামাল উদ্দীন আহমেদ, অফিসার্স এসেসোসিয়েশনৰ সভাপতি সৈয়দ আলী আকবৰ, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ মুভৰ্দীয়াক ক্যাম্পাস কাউন্সিলেৰ পক্ষে মুকিল ইসলাম, কৰ্মচাৰী সমিতিৰ সভাপতি সভাপতি কৰ্মসূচী ইতিবাচকনৰ পত্ৰিকাৰ হৈলেন এবং কাছারী ইতিবাচকনৰ সভাপতি তোকাঙ্গল হোসেন, কাৰিগৱিৰ কৰ্মসূচী সভাপতিৰ পত্ৰিকাৰ হৈলেন আহমেদ, অফিসার্স এসেসোসিয়েশনৰ সভাপতি সৈয়দ আলী আকবৰ, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ মুভৰ্দীয়াক ক্যাম্পাস কাউন্সিলেৰ পক্ষে মুকিল ইসলাম, কৰ্মচাৰী সমিতিৰ সভাপতি কৰ্মসূচী ইতিবাচকনৰ পত্ৰিকাৰ হৈলেন এবং মেডন ব্যাঙ্কাস্পন প্ৰিচালক মো. মুকুল আমিন।

উপস্থিত পত্ৰিকাৰ হৈলেন আলী কামাল উদ্দীন আহমেদ, এমিলিওৰ সেলস স্টেটার্ন কৰ্মসূচী ইসলাম আহমেদ, এমিলিওৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. নিম চৰ্দু ভৌমিক এবং হলেৰ প্ৰাথমিক অধ্যাপক ড. অসীম সুৰক্ষাৰ। আলোচনাৰ সভা সঞ্চালন কৰেন বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ভাৰতাপাঞ্চ রেজিস্ট্ৰাৰ সৈয়দ রেজাউর রহমান।

সভাপতিৰ বক্তৃত্বে উপস্থিত পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আ ম স আরোফিন সিদ্ধিক বলেন, "এই ১৫ অক্টোবৰৰ মেন আমৰিকাৰ বিস্মৃত না হৈ।"

(২য় পৃষ্ঠাৰ দেখুন)

উচ্চ শিক্ষার মান উন্নয়ন বিষয়ক দিনব্যাপী কৰ্মশালা

ঢাকা বিশ্ববিদ্যালয় ইনসিটিউশনাল কেয়াপ্লাটি এন্ড এন্ডেস সেল (আইকিউপি) এভ উদ্বোধনে 'Quality Assurance in the University of Dhaka' শীর্ষক সিন্দৰ্বাল কৰ্মশালা গত ১৯ অক্টোবৰ ২০১৫ নবাৰ নওগান আলী চৌধুৱী সিনেট ভৱনে অৰ্পণ কৰেন। উপস্থিত অধ্যাপক ড. আ ম স আরোফিন সিদ্ধিক এবং আলী মোস্তাফা আহমেদ, ইউনিভিসিটি কেয়াপ্লাটি এন্ড এন্ডেস ইন্সিটিউশনৰ প্ৰধান অধ্যাপক ড. মেসুব আহমেদ এবং ইউনিভিসিটিৰ সমন্বয় অধ্যাপক ড. এম. মুসা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

উপস্থিত অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ হো-প্রে-ভাইস অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ, ইউনিভিসিটি কেয়াপ্লাটি এন্ড এন্ডেস ইন্সিটিউশনৰ প্ৰধান অধ্যাপক ড. মেসুব আহমেদ এবং ইউনিভিসিটিৰ সমন্বয় অধ্যাপক ড. এম. মুসা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

উপস্থিত অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

অনুষ্ঠানে, বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অধ্যাপক ড. আলী মোস্তাফা আহমেদ এবং আলী মোস্তাফা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পত্ৰিকাৰ অতিথি হিসাবে উপস্থিত হৈলেন।

